

національного університету. Серія : Право. - 2014. -
Вип. 28(2). - С. 99-104.

2. Нелегальна зброя в Україні: скільки її та як її
вилучити. URL:

<https://www.dw.com/uk/%D0%BD%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0-%D0%B7%D0%B1%D1%80%D0%BE%D1%8F-%D0%B2-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96-%D1%81%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BA%D0%B8-%D1%97%D1%97-%D1%82%D0%B0-%D1%8F%D0%BA-%D1%97%D1%97-%D0%B2%D0%B8%D0%BB%D1%83%D1%87%D0%B8%D1%82%D0%B8/a-52763579> (дата звернення 28.05.20).

3. Проект Закону про зброю. URL:
https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66594 (дата звернення 28.05.20).

4. Закон про зброю в Україні. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/zakon-pro-zbroyu-v-ukrayini.html> (дата звернення: 28.05.20).

Івашина Ірина Андріївна,

курсант 1 курсу
факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Токар Андрій Анатолійович,
викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРИМУСОВІ ПОЛІЦЕЙСЬКІ ЗАХОДИ

Поліцейський при виконанні свої повноважень має законне право застосовувати заходи фізичного впливу (силу), спеціальні засоби та вогнепальну зброю. Це Закон визначає як «заходи поліцейського примусу». Тут

необхідно пам'ятати, що весь порядок та умови застосування таких засобів впливу досить чітко визначені законодавством і мають реалізовуватись у відповідності до нього. Таким чином актуальним на сьогоднішній день є вирішення питання про примусові заходи поліцейського.

Керівні принципи застосування поліцією примусових заходів, процедурні аспекти та обмеження щодо інтенсивності застосування фізичної сили працівниками правоохоронних органів визначено у Резолюції 34/169 Генеральної асамблеї ООН «Кодекс поведінки посадових осіб по підтримці правопорядку», Резолюції Парламентської Асамблеї Ради Європи №690 (1979) «Декларація про поліцію».

Працівник поліції має право застосовувати фізичну силу, у тому числі спеціальні навички боротьби, прийоми самозахисту та фізичного впливу (самбо, рукопашний бій, бокс, карате, дзюдо, айкідо, кікбоксинг та інші види єдиноборств), з метою забезпечення своєї особистої безпеки та/або безпеки оточуючих, запобігання злочину та/або адміністративному правопорушенню, з метою затримання правопорушника, у разі, якщо методи фізичного контролю є неефективними і не забезпечують виконання законних обов'язків поліцейського. [1]

До несення служби допускаються поліцейські, які пройшли спеціальну підготовку у межах курсів первинної професійної підготовки (спеціалізації) та продовжують підвищувати кваліфікацію протягом всього часу перебування на посадах поліцейських. Заняття з опанування прийомами самозахисту та фізичного впливу проводяться з метою формування навичок самозахисту, обеззброювання та затримання осіб, що порушують публічний порядок, загрожують особистій безпеці громадян і поліцейського, спрямовані на розвиток сили, витривалості, гнучкості, а також

виховання сміливості, рішучості, ініціативи та впевненості у власних силах.

При заподіянні тілесних ушкоджень або поранень, внаслідок застосування фізичної сили, поліцейський повинен забезпечити надання необхідної медичної допомоги потерпілим у найкоротший строк, а також повідомити лікаря про обставини застосування фізичної сили. Поліцейський зобов'язаний повідомити свого безпосереднього начальника про поранення або заподіяння особі каліцтва в результаті застосування до неї фізичної сили, який, у свою чергу, зобов'язаний поінформувати відповідного прокурора.[1]

В міжнародно-правових відповідних актах окремо регламентуються питання застосування фізичного впливу під час масових заходів – мітингів, демонстрацій, зборів, страйків тощо. Так, при розгоні протизаконних зборів ненасильницького характеру поліцейські мають уникати застосування сили або, якщо це неможливо, обмежувати таке застосування до необхідного мінімуму. У свою чергу, при розгоні зборів насильницького характеру поліцейські можуть вжити фізичний вплив лише в тих випадках, коли не можна застосувати менш небезпечні засоби, і лише тою мірою, в якій це мінімально необхідно [2].

При цьому, виконання наказів вище стоячого керівництва не є виправданням, якщо посадовці, при підтримці правопорядку, знали про явну незаконність наказу про застосування сили, що призвело до смерті або серйозному пораненню якої - небудь особи, і мали розумну можливість відмовитися від його виконання. Наприклад події під час «Революції Гідності», коли дії влади та міліції спровокували побиття студентів і надалі призвели до ескалації протестів, що привели до загибелі громадян та працівників правоохоронних органів.

Таким же чином регламентовано й питання застосування фізичного впливу, стосовно затриманих осіб, які утримуються у пенітенціарних установах.

Зазначається, що поліцейські у своїх стосунках з особами, що знаходяться під вартою, не застосовують фізичний вплив, за винятком випадків самозахисту або захисту інших осіб від безпосередньої загрози тяжкого поранення або навіть смерті, чи коли це необхідно для запобігання втечі особи, яка знаходиться під вартою і яка представляє небезпеку [3, с. 14].

Окремо слід зупинитись на найбільш суворому заході поліцейського примусу – застосування вогнепальної зброї. Так, п. 5 ч. 4 ст. 46 Закону про поліцію встановлює, що зброя може бути застосована з метою затримання особи, яку застали під час вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти. Щодо врахування характеру злочину, то доцільність такої підстави як вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину викликає сумнів, адже особа може бути відома і її можна буде затримати у інший спосіб без застосування вогнепальної зброї. Наприклад, втручання службової особи у здійсненні виборчою комісією повноважень шляхом незаконної вимоги чи вказівки (ч. 4 ст. 157) відноситься до тяжких злочинів, але навряд чи доцільно застосовувати зброю якщо ця особа намагається втекти, адже вона відома і її затримати можливо буде пізніше. Також як приклад слід згадати переслідування автомобіля BMW 07.02.16 р. в Києві, водій якого в стані наркотичного сп'яніння, тікав від патрульних. Патрульний С. Олійник стріляючи по колесам влучив у пасажира М. Медведєва, який помер від вогнепального поранення. Державний обвинувач вбачає в діях патрульного перевищення влади, досі тривають судово-слідчі дії.

Підтримуємо думку В. Осадчого про те, що такий злочин повинен носити насильницьке чи корисливо-насильницьке спрямування [2, с. 56].

Отже, варто сказати, що застосування примусових заходів працівниками поліції повинні бути виправданими і використовуватись лише для попередження небезпеки собі та іншим громадянам і не в якому разі не принижати людську гідність не зважаючи на особистість правопорушника. Також

фізична сила заподіяна особі та використання вогнепальної зброї, повинні бути співрозмірними завданому порушенню і не нести ознаки помсти.

Література:

1. Про Національну поліцію [Електронний ресурс] : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

2. Осадчий В. І. Кримінально-правова складова регламентування поліцейських заходів примусу в Законі України «Про Національну поліцію». Юридичний вісник. 2015. № 4 (37). С. 154–160. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2015_4_31

3. Case of Nachova and others v. Bulgaria (Applications nos. 43577/98 and 43579/98) Judgment of The European Court of Human Rights, Strasbourg, 6 July 2005 / HUDOC European Court of Human Rights. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-69630>.

Калініченко Аліна Олександрівна,
курсант 3 курсу
факультету для підготовки фахівців
для підрозділів стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:
Тимофєєв Володимир Павлович,
старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗА НЕПРАВОМІРНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

Національна поліція перебуває на шляху реформації, що з кожним днем видозмінюється та набирає обертів, але не дивлячись на це існують і певні прогалини та упущення при підготовці кваліфікованих кадрів.